دیالۆگ نەبڕین!

ناسر ئێرانپوور

- کورد لە ئێران پرسێکی نەتەوایەتی چارەسەر نەکراوی هەیە؛
- لایەنێکی دیکەی ئەم پرسە نەتەوەکانی دیکەی ئێرانن و بەتایبەت نەتەوەی فارس؛
- هۆکاری ئەم هەلومەرجە نالەبارە حاکم بوونی سیاسەت و پێکهاتە و سیستەمی سیاسی ـ حکوومەتی شوونیستییە؛
- ئەم هۆکارە بە ڕادەی پێویست نەناسراوە؛
- بۆ ناساندنی بیرۆکەی ئاسیمیلاسیۆن و نەتەوەسازی شۆوێنیستی و پێویستی ڕزگار بوون لە کۆلۆنیالیسمی ناوخۆیی و زەخت و چەوسانەوەی نەتەوایەتی پێویستیمان بە تێکۆشانێکی زۆرتر و پتەوتر و ڕوانینێکی دیکە و بەتایبەتی دیالۆگی زۆرتر لە گەڵ ڕووناکبیرانی تری ئێرانی هەیە؛
- لەم بوارەدا لەم ساڵانەی دوایی کەمتەر خەمیمان کردووە.

پرس و دۆزی کورد «کێشە» نییە، لانی کەم «کێشەی کورد» نییە. کێشەکە لایەنی بەرامبەر، واتا شۆوێنیسم و ناسیۆنالیسمی قەومی فارس و سانترالیسمی دەوڵەتی قەومی ـ ئایینییە. کە وایە ئێمە پێش وەی کە باس لە سەر ئەنجام و ئاکامەکانی ئەم بارودۆخە، یانی مافخوراویی گەلەکەمان بکەین، دەبێ بنچینەی بیرۆکەی هۆکاری ئەم مافخوراوییە، واتا شۆوێنیسم و ناسیۆنالیسمی نەتەوەی باڵادەست برینە ژێر پرسیار و لەقاوی بدەین و بیکەینە سوژەی ئەسڵی سیاسی.

لێرەدا پێویست بە ڕوونکردنەوەیە کە ئەم شۆوێنیسمەی کە باسی دەکردرێ، نە «شۆوێنیسمی ئێرانی»، بەڵکوو شۆوێنیسمی فارسە. مەبەست لەوەش بیرۆکە و پراکتیکی چەوسانەوە و سەرکوتکردنی نەتەوەکانی غەیری فارسی ئێرانی بە قازانجی یەک نەتەوە و قەومی ئێرانی بە نێوی فارسە. چەمکی «شۆوێنیسمی ئێرانی» هەڵەیە و زۆرجاران بەکار هێنانی بۆ شوێنونکردنە.

بەلام لە هەمان کاتدا و بە هەمان ڕوونی دەبێ بگوترێ کە کێشەی مە لە گەڵ تاکی فارس نییە، کێشەی مە تەنانەت لە گەڵ نەتەوە و گەلی فارسیش نییە، کێشەی مە تەنیا لەگەڵ مەکتەب و قوتبخانەی شۆوێنیسم و ناسیۆنالیسم قەومگرای فارسە. لەم کێبەرکێیەدا زۆر بنیام و ڕێکخراوی پێشکەوتووخواز و چەپ و سۆسیالیستی فارس لە گەڵ مەن، بەپێچەوانەکەشی، زۆر بنیام و ڕێکخراوی وەدواکەوتوو، خۆدۆڕاو و ئاسیمیلە و «فارسکراو» (فارسزەدە)ی کورد نە تەنیا لەگەڵ مە نین، بەڵکوو لە بەرەی دوژمندا لە بەرامبەر مە ڕاوەستاون. لەبیرمان نەچێ، ئەوەندەی غەیری فارس (کورد و تورک و ...) بەنێوی «ئێرانی»، «نەتەوەخواز»، «موسوڵمان» سنگیان بۆ فارس سپەر کردووە، بەشێکی بەرچاو لە ڕووناکبیرانی فارس نەیکردووە. ئەوەندەی بەشێک لە ئێمە پێمان وایە دەبێ فارس بین، خودی فارس پێی وانییە کە دەبێ فارس بمێنێ.

بەشێک لە ئێمەی کورد پێمان وایە: یا دەبێ ببین بە فارسێکی تۆخ و پاک و خاوێن و تەنانەت دەبێ لەوانیش فارستر بین و لە دۆست و دوژمن بشارینەوە کە کوردین و بەم مەبەستە تەنانەت نێوی فارسی لە منداڵەکانمان بنێین و بە فارسی قسەیان لەگەڵ بکەین و زمانی دایکیان لە بیربەرینەوە؛ بەشێکیشمان پێمان وایە کە دەبێ پێشاوپێش هەموو فارسزوانێک مەحکووم بکەین و گشتیان بە دوژمن و شۆوێنیست و ... بزانین!

لە کۆمەڵگای کوردی، تا یەستا، بەتایبەتی بەشی دانیشتوی پارێزگاکانی کرماشان و ئیلام و تاران، ژمارەی کەسانێکی کە کردەوەی ئاسیمیلەکراویان لە خۆ نیشان داوە لە ژمارەی کەسانێکی کە لە بەرامبەر ئاسیمیلاسیۆندا بەربەرەکانی دەکەن و هەموو تاکی فارس و ڕێکخراوەکانی «ئێرانی» بە شۆوێنیست و دوژمن دەزانن، زاڵ بووە. بەڵام ئەمن وای هەست پێدەکەم کە بەشێک لە ڕووناکبیرانی کورد، بە تایبەتی لە دیاسپۆرا لەم ساڵانەی دواییدا لە ڕێباز و ڕەهەندی هەوڵ بازدیانداوەتە ناو گرووپی دووهەم. بە شێک تەنانەت بە پێویستی نازانن کە دیالۆگێکیش لە ئارا دابێ و حەول نادەن بڵاوکراوەی فارسیشیان هەبێ! ڕەنگە پێیان وابێ کە ئەگەر بڵاوکراوەیەکی فارسییان هەبێ، لە کورد بوونیان کەم دەبێتەوە، وە یان ئەگەر زمان و ئەدەبیاتی فارسی تەحریم بکەن، تاجێکی گەورەیان لە سەر زمان و ئەدەبیاتی کوردی ناوە!

ئەوەی کە ئێمە کوردین، نەتەوەین (هەر چەند ئەم ڕەوتە درێژەی هەیە و کۆتایی نەهاتووە)، مافی دیاری کردنی چارەنووسی خۆمان هەیە (کە پێک هێنانی دەوڵەتی نەتەویی سەربەخۆش دەگرێتەوە)، زۆر روونن و ئەسڵگەلێکن کە دەبێ بنچینەی بیر و تێکۆشانمان بن و پاشەکشەشیان لێناکردرێ. بەڵام ئایا دیپلۆماسی و سیاسەتی کورد بەم چەند ئەسڵە گرینە کۆتایی پێدێ؟ ئایا هەر تاک و ڕێکخراوێکی ئێرانی غەیری کورد دەبێ ئەوها سەیری ئەم قەزییە بکا؟ ئەویش لە زگی دایکیدا پێی گەیشت بێ؟ ئێمە کە بەشێکی زۆری نەتەوەکەمان ڕوانینێکی وای نییە، تەنانەت زۆریەک لە ڕێکخراوەکانمان (بە حیزبە نەتەوایەتێکەشەوە) لەم بوارەدا خۆیان ساخ نەکردۆتەوە (یەکیان خۆی زۆرتر پێ ڕێکخراوەیەکی سۆسیالیستییە، ئەوی دیکەیان خۆی پێ ڕێکخراوی کوردستانی حیزبێکی کۆمونیستی «سەرانسەری»، ئەوی تریان لەگەڵ «پانئێرانیستەکان» خۆش خۆش ئیعلامییە ئیمزا دەکا)، چلۆن دەتوانین چاوەڕوانی وەمان لە تاک و ڕووناکبیری فارس هەبێ کە وا بیر بکاتەوە کە ئێمە دەمان هەوێ، لە حاڵێکدا کە بەشێکی بەرچاویان یان کوردستان ناناسن و یان بە چاویلکەی حکوومەت و شۆوینیسم و «پانایرانیست» («پانفارسیسم»ەوە) کورد و کوردستانیان ناسیەوە؟

لە ڕوانگەی منەوە، ئێمە دەبێ لە ناو خۆماندا، بێ ئەوەی کە تووک لەم و لەوی بکەین، ستراتیژێک و دیپلۆماسێکی نەتەوایەتی دابمەزرێنین و ڕەوتی نەتەوەخوازی بەشێوەی پێشکەوتنخوازانە بەرێنە پێش. بەڵام ئێمە نابێ تەنیا لایەنی تێکۆشان و چالاکییەکانمان بێ. لایەنی تر دەبێ بردنەدەرێی دۆزی نەتەوایەتی کورد لە چوارچێوی کوردستان بۆ دەرەوی کوردستان لە ڕێگای هێنانە گۆڕێی باسی هۆکارەکانی ئەم دۆخە و بە کورتی لە ڕێگای گۆڕینی سوژە و ئاگێندای سیاسی لە «کیشەی کورد» بە کێشەی شۆوێنیسم و سێنترالیسم بێ. فارس گوتەنی دەبێ سورەتی مەسەلەکە ئیسلاح بکردرێ و زۆرتر لەوەی کە باسی «مەعلول» (دۆخی کورد) دەکەین، باسی «عیللەت» (شۆوێنیسم) و ڕێگا چارەسەری ئەم کێشەیە (بە شێوازی بەشدار کردنی نەتەوەکانی ئێرانی لە بەڕێوەبەری وڵات و دانی مافی دیاری کردنی چارەنووس لە ناوچەکانی خۆیان) بکەین. پرسی نەتەوایەتی و کیشەی ناسیۆنالیسمی چەوسێنەری قەومی حاکم دەبێ ببێتە پرسی هەموو نەتەوەکانی ئێرانی، بێ وەی کە ببیتە دژایەتی لە گەل نەتەوە و تاک و ڕێکخراوی فارس.

بۆ وێنە، چەوسانەوی ژن لە کۆمەڵگا تەنیا کێشەی ژن نییە، هۆکارەکەی پیاوسالارییە، هۆکارەکەی سیستەم و بیرۆکەی چەوسێنەری ژن لە دەزگای سیاسی، قەزایی، ئایینی، فەرهەنگیدایە. ئایا ئەم کێشەیە لە ناو ژنان و تەنیا بە ژنان چارەسەر دەکردرێ؟ ئایا ئەم کێشەیە، پێش وەی کە «کێشەی ژن» بێ، کێشەی پیاو و پیاوسالاری نییە؟ ئایا خەبات دژی پیاوسالاری بە مانای شەڕ دژی پیاوە؟ ئایا ...؟

بە کورتی: لەم بڕوایەدام کە ئێمە نابێ خۆمان بە تەنیا خاوەنی کێشەیەک بناسێنین کە لایەنی تر سازی کردووە. بەڵام بەداخەوە تایەستا وابووە: خیتاب و ڕوانین و وتاری مە بەم شێوەیە بووە کە ئێمە موشکیلە و داخوازێکمان هەیە و لایەنی بەرامبەر وڵامی ناداتەوە. کەمتر چووینە سەر ئەم باسە کە هۆکار و کارکرد و بنچینەی بیرۆکەی پێکهێنەری ئەم دۆخە چین. بۆ بەرپرچکردنەوەی ئەم وەزعە دەبێ کاری فەرهەنگی، سیاسی و ئاکادێمیکی و ئیستیدلالی زۆرتر بکردرێ و ئەم باس و خواسە لە ماڵی کورد و لە ئابلۆقە بێتە دەرێ و ببێتە کێشەی پێکهاتەی (ساختاری) ڕامیاری و ئایدۆلۆژیکی و بیرۆکەی زوڵم و زۆری نەتەوایەتی لە گشت ئێران. بۆ وەدی هێنانی ئەم مەبەستە ئەشێ زۆرتر لە پیش ڕوو لە گەل و ڕووناکبیرانی هەموو گەلانی تری ئێران، بە تایبەتی فارس بکەین و دیالۆگ لە گەڵ وان نەبڕین.

ئەو ڕاستێمان لە بیر نەچێ کە زمانی فارسی تەنیا زمانێکە کە پێی دەتوانین لە گەڵ بەشێکی هەرە زۆری کۆمەڵگای ئێرانێ بە کوردیشەوە پێوەندیمان هەبێ. ئایا توانایی وەمان هەیە کە لەگەڵ تورک و عەرب و بەلوچ و تورکەمەن و فارس بە زمانی غەیری فارسی بدۆین؟ گەلۆ لە خۆمان پرسیوە کە چەند لە سەدی خوێندکاری کورد کوردی دەزانێ؟ ...

ئەم ڕاستییە پێویستی دانوسان و وتووێژ لە گەڵ ڕووناکبیرانی ئێرانیمان پێدەسەلمێنێ. بایخنەدان بەم بوارە زیانمان پێدەگەیەنێ و بارەکەمان قورستر دەکا.

07.05.2007
www.iran-federal.com
peyam@iran-federal.com